

Komunikační a informační podpora roty chemické ochrany

Autoři článku prezentují čtenářům nezbytné penzum informací o bojovém použití roty chemické ochrany a jejím systému velení a řízení. Článek rozebírá komunikační a informační podporu u roty chemické ochrany, její úkoly a organizaci.

*Doc. Ing. Ján Tkáčik, CSc., katedra komunikačních a informačních systémů UO Brno,
Ing. Jozef KUČÍK, CSc., Ústav ochrany proti zbraním hromadného ničení UO Brno*

Úvod

V článku jsou prezentovány základní informace o možném způsobu komunikační a informační podpory roty chemické ochrany. V úvodní části je věnována pozornost bojovému použití roty chemické ochrany a jejímu systému velení a řízení, které jsou výchozími podklady pro plánování a organizování komunikační a informační podpory. V další části článku jsou řešeny vlastní otázky organizace komunikační a informační podpory a struktura komunikačního a informačního systému roty chemické ochrany z hlediska jeho použití při působení roty v mírových nebo bojových podmínkách.

1. Bojové použití roty chemické ochrany

Rota chemické ochrany (rcho) podle tabulek počtů bude zpravidla plnit úkoly v sestavě úkolových uskupení vojsk obvykle brigádního typu doplněna o další odborné jednotky chemického vojska a o síly a prostředky pro plnění úkolů logistické podpory a dalších druhů všestranného zabezpečení.

Do její sestavy mohou být začleněny i jednotky jiných druhů vojsk, např. zdravotnické a některé další. V organizačních strukturách takových úkolových uskupení vojsk může být také označována jako „rota radiační, chemické a biologické ochrany“, případně jako „kombinovaný chemický a zdravotnický odřad“ nebo chemická záloha (CHZ).

Rota chemické ochrany je určena k plnění úkolů chemického zabezpečení vojsk. Je hlavním prostředkem velitele úkolového uskupení pro plnění nejsložitějších a specifických opatření chemického zabezpečení vojsk. Chemické zabezpečení organizuje štáb brigádního úkolového uskupení (BÚU) na základě rozhodnutí velitele, jeho pokynů a přílohy operačního rozkazu.

Za přímou organizaci chemického zabezpečení odpovídá důstojník čísla vojenské odbornosti (dále jen ČVO) 16 (chemický náčelník – CHN)) BÚU. Důstojník ČVO 16 je organizačně začleněn do operačního oddělení (O-3) brigády, resp. BÚU. Rcho plní odborné úkoly decentralizovaně po četách nebo družstvech. Důstojník ČVO 16 (CHN) BÚU odpovídá za přípravu, správné použití, úspěšné splnění úkolů rcho a její pevné a nepřetržité velení.

Převážnou část úkolů chemického zabezpečení plní podřízené útvary a jednotky BÚU vlastními silami a prostředky. Rcho v souladu s plánem boje a vývojem situace zabezpečuje činnost pouze nejdůležitějších prvků bojové sestavy BÚU. Přitom zpravidla zůstává v podřízenosti velitele BÚU a její jednotky se přidělují podřízeným útvarům jen výjimečně.

Z hlediska chemického zabezpečení rcho plní tyto úkoly:

- zjišťování jaderných výbuchů a jejich parametrů, prostoru použití radiologických, chemických, biologických zbraní a úniků průmyslových nebezpečných látek;
- radiační, chemický a biologický průzkum;
- odběr, zpracování a vyhodnocování vzorků radioaktivních, toxických a biologických látek (jen bude-li posílena odpovídajícími týmy od střediska speciálního určení praporu radiační, chemické a biologické ochrany);

- dozimetrickou a chemickou kontrolu kontaminace;
- shromažďování, vyhodnocování, předávání a zobecňování informací o použití ZHN, úniku průmyslových nebezpečných látek, radiační, chemické, příp. i biologické situaci a stanovených meteorologických informací;
- úplnou dekontaminaci vojenského materiálu, osob, případně terénu a komunikací.

Systém velení a řízení roty chemické ochrany

Pro velení jednotkám rcho se vytváří systém velení a řízení, který musí zabezpečovat rychlé a spolehlivé předávání rozkazů (nařízení), informací a vzájemnou součinnost mezi veliteli a štáby různých stupňů.

Systém velení a řízení u rcho zahrnuje: orgány velení, místa velení, procesy velení a řízení chemického zabezpečení BÚU, komunikační a informační systém.

Orgány velení rcho tvoří velitel roty se svými podřízenými veliteli čet s přesně stanovenými povinnostmi a nezbytnými pravomocemi.

Velitel rcho velí podřízeným osobně nebo prostřednictvím svých nejbližších podřízených (technik roty, výkonný praporčík, velitelé čet). O svých rozhodnutích vždy informuje důstojníka ČVO 16 (CHN) BÚU a svého zástupce (zpravidla vel. črčhpz).

V boji velitel rcho velí svým podřízeným jednotkám z taktického místa velení (TMV), vytvářeného zpravidla v bojovém vozidle. Taktické místo velení rcho se volí na takovém místě, které poskytuje co nejlepší podmínky pro pozorování prostoru činnosti, činnosti nepřítele, vlastních jednotek a sousedů a rovněž nepřetržité velení. Na TMV rcho se nachází technik roty a výkonný praporčík, případně i velitelé jednotek, kteří jsou rotě přiděleni nebo ji podporují. V případě vyřazení TMV rcho přebírá velení roty předem určený velitel čety, který to hlásí nadřízenému veliteli a tuto skutečnost oznamuje podřízeným a spolupůsobícím jednotkám. Místo a dobu rozvinutí TMV rcho určuje velitel BÚU. Místo a dobu rozvinutí taktických míst velení podřízených čet stanovuje velitel roty chemické ochrany. Taktické místo velení rcho se přemísťuje se souhlasem velitele BÚU a TMV čet se přemísťují se souhlasem velitele rcho.

K zabezpečení efektivnosti práce, organizovaného a rychlého zaujetí (opuštění) prostoru ochrany a obrany, maskování a vnitřního spojení se může TMV rcho členit na následující dílčí skupiny: skupina velení a řízení, skupina logistické podpory. Tyto skupiny se vytvářejí z prostředků rcho.

Komunikační a informační systém rcho je určen pro realizaci komunikační a informační podpory (KIP) systému velení a řízení rcho.

2. Komunikační a informační podpora rcho

Hlavní úkoly KIP rcho

Při použití rcho v bojových nebo v mírových podmínkách musí komunikační a informační podpora systému velení a řízení rcho zabezpečit:

- veliteli a ostatním orgánům velení a řízení roty chemické ochrany nepřetržité velení podřízeným jednotkám;
- předávání informací (zejména zpráv o zbraních hromadného ničení¹, meteorologických zpráv, bojových rozkazů a nařízení, hlášení apod.) mezi spolupůsobícími vojsky, tj. plnění úkolů ve vztahu k předpokládané součinnosti a tedy úkoly součinnostního spojení, které bude zpravidla zajišťováno buď v rámci bojové sestavy, nebo s prvky, které nepatří do dané bojové sestavy;
- předávání varovných signálů a zpráv o nebezpečí použití prostředků ZHN a zbraňových systémů nepřítele proti vlastním jednotkám;
- řízení logistické podpory jednotek roty chemické ochrany, tj. přenos a vzájemnou výměnu informací zejména pro řídicí a výkonné funkcionáře logistiky.

Způsob organizace KIP u rcho

Rota chemické ochrany ve své mírové organizační struktuře nemá samostatného příslušníka odpovídajícího za KIP.

¹ Nuclear, Biological and Chemical

Proto za KIP u rcho odpovídá přímo její velitel. V závislosti na rozsahu plnění úkolů rcho mimo posádku stálé dislokace může být vytvořena funkce náčelníka složky KIS rcho, který osobně zodpovídá za plánování a organizování KIP u rcho.

Komunikační a informační podpora se s nadřízeným organizuje podle „Přílohy KIS“, která je součástí bojového rozkazu nadřízeného štábu BÚU (brigády). KIP v rámci rot se svými podřízenými jednotkami organizuje velitel rcho (nebo náčelník složky KIS rcho) podle „Přílohy KIS“, která je součástí jeho bojového rozkazu.

Velitel čety odpovídá za KIP se svým přímým nadřízeným a s podřízenými veliteli družstev čety. Komunikační a informační podporu organizuje podle pokynů pro velení a organizaci KIP, která jsou součástí bojového rozkazu velitele rot chemické ochrany. Velitel čety velí četě hlasem při bezprostředním předávání povelů, signálů nebo prostřednictvím rádiových (linkových) prostředků. Dále může velet signály použitím optických a akustických signálních prostředků nebo sdělením povelů (signálů) s využitím pohyblivého pojítka (spojky).

Velitel družstva odpovídá za KIP se svým přímým nadřízeným velitelem čety s podřízenými jednotlivými příslušníky svého družstva. Komunikační a informační podporu organizuje podle pokynů pro velení a organizaci KIP, která jsou součástí bojového rozkazu velitele čety. Velitel družstva, čety může velet družstvu hlasem při bezprostředním předávání povelů a signálů nebo pomocí vnitřního hovorového zařízení bojového vozidla. Signály může také předávat s použitím optických a akustických signálních prostředků.

Komunikační a informační systém rcho

Komunikační a informační podpora systému velení a řízení rcho při jejím použití v mírových nebo bojových podmínkách je realizována prostřednictvím rozmístitelného (polního) komunikačního a informačního systému rcho (dále jen KIS rcho).

Komunikační a informační systém rcho svými uživatelskými službami, technickými prostředky a programovým vybavením ASVR-CHEM² (v rámci OTS VR PozS³) umožňuje zabezpečit hlasovou a datovou komunikaci pro management rcho.

Rozsah a celková struktura KIS rcho bude závislá na organizační struktuře a systému velení a řízení jednotek rcho, rozsahu plnění úkolů chemického zabezpečení, na množství a technických možnostech komunikačních a informačních prostředků, které jsou v dané situaci k dispozici.

Strukturu KIS rcho tvoří:

- operačně-taktický komunikační systém (dále jen OTKS);
- systém taktických rádiových komunikací (dále jen STRK).

Prostředí OTKS rcho může být tvořeno těmito prvky:

- přístupový uzel (PřU) taktického místa velení rcho, jehož součástí je i lokální počítačová síť pro realizaci programového vybavení ASVR-CHEM;
- vnitřní účastnické linkové spoje TMV rcho;
- meziuzlový radioreléový spoj pro připojení PřU TMV rcho do KIS nadřízeného stupně.

Operačně-taktický komunikační systém rcho je určen pro zabezpečení vnitřní telefonní a datové komunikace v rámci TMV rcho. Rovněž umožňuje dálkovou komunikaci s nadřízeným stupněm a s podřízenými jednotkami. Struktura OTKS je proměnná a funkce je modifikována prostředím, v němž je systém provozován. Organizačně-technický základ OTKS tvoří přístupový uzel TMV rcho a soustava vnitřních a meziuzlových spojů na bázi kabelových a radioreléových prostředků.

Kabelové spojení se používá především pro vnitřní účastnické telefonní a datové spojení na TMV rcho. Další využívání kabelového spojení mezi TMV rcho a TMV jednotek se nepředpokládá.

Radioreléové spojení se u rot chemické ochrany využívá především pro zabezpečení vícekanálového telefonního

² *Automatizovaný systém velení a řízení chemického vojska*

³ *Operačně-taktický systém velení a řízení pozemních sil Armády České republiky*

a datového spojení mezi TMV rotý chemické ochrany a hlavním místem velení (záložním místem velení) nadřízeného velitele BÚU.

Systém taktických rádiových komunikací představuje základní přenosové prostředí pro rádiovou a datovou komunikaci při plnění úkolů rcho v dynamických činnostech. Systém taktických rádiových komunikací rcho poskytuje stanoveným uživatelům mobilní rádiové, hlasové a datové služby prostřednictvím organizovaných a posléze uskutečněných rádiových spojení.

Systém taktických rádiových komunikací vytváří potřebnou komunikační podporu pro funkci bojového vozidlového informačního systému (BVIS/CHEM) na tomto stupni velení.

Celkovou strukturu STRK rcho může tvořit:

- KV⁴ a VKV⁵ rádiovými stanicemi umístěnými v rádiových provozovnách;
- VKV rádiovými stanicemi zabudovanými ve speciálních bojových vozidlech;
- bod (místo) rádiového přístupu do OTKS rcho;
- samostatné ruční a přenosné VKV rádiové stanice jednotek rcho.

Systém taktických rádiových komunikací je u rcho realizován ve formě rádiových sítí (R/s) a směrů (R/sm) na bázi mobilních (převozních) a přenosných VKV rádiových stanic.

Rádiové spojení pro zabezpečení velení a řízení chemického zabezpečení BÚU je realizováno zpravidla v rádiových směrech nebo v rádiových sítích, které jsou plánovány a organizovány štábem BÚU (O-3, O-6) a velitelem rotý chemické ochrany.

Nadřízený štáb BÚU organizuje rádiové sítě, ve kterých mohou být začleněny rádiové stanice rotý chemické ochrany. Jde o následující rádiové sítě:

- R/s velitele BÚU;
- R/s bojového zabezpečení BÚU;
- R/s přesunu BÚU;
- R/s součinnosti BÚU;
- R/s řízení radiačního a chemického průzkumu BÚU;
- R/s odposlechu radiačních informací nadřízeného štábu;
- R/s služebního spojení.

Kromě těchto rádiových sítí může nadřízený stupeň organizovat i další rádiové sítě, případně směry v závislosti na bezprostředním plnění bojového úkolu velitelem BÚU.

Pro spojení s podřízenými jednotkami se u rotý chemické ochrany využívá zásadně VKV rádiových stanic převozního nebo přenosného typu.

Pro zabezpečení komunikační a informační podpory velení a řízení v rámci rotý chemické ochrany mohou být organizovány VKV rádiové sítě:

- R/s bojového velení velitele rotý chemické ochrany;
- R/s řízení dekontaminace;
- R/s velitele družstva dekontaminace osob;
- R/s velitele družstva dekontaminace raněných;
- R/s velitele družstva dekontaminace techniky;
- R/s velitele družstva dozimetrické a chemické kontroly.

⁴ Krátké vlny

⁵ Velmi krátké vlny

Kromě těchto rádiových sítí se mohou v závislosti na plnění úkolu u roty chemické ochrany organizovat i další rádiové sítě.

Závěr

V podmínkách armády rcho představuje důležitý prvek chemického zabezpečení vojsk. Tuto důležitost lze rovněž delegovat i na použití rcho v mírových podmínkách. K tomu, aby rcho mohla úspěšně plnit úkoly chemického zabezpečení, musí mít zajištěno spolehlivé velení a řízení všem prvkům rot. Toho se dosahuje efektivní komunikační a informační podporou, která je realizována prostřednictvím komunikačního a informačního systému. Jeho rozsah, vnitřní struktura a způsob použití jsou především závislé na bojovém úkolu rot, systému velení a řízení, organizační struktuře rot a v neposlední řadě i na množství spojovacích prostředků a jejich technických možnostech.

Literatura

Doktrína Armády České republiky. Vyškov: Správa doktrín Ředitelství výcviku a doktrín, 2004.

Vševojsk-2-6 Chemické zabezpečení v Armádě České republiky. Praha: MO, 2008.

KURPNIEKS, E. *Komunikační a informační podpora u roty chemické ochrany* [Bakalářská práce]. Brno: UO, 2006.

TKÁČIK, J. a kol. *Řízení komunikační a informační podpory* [Skriptum S-3610]. Brno: UO, 2005.

TKÁČIK, J., KUČÍK, J. *Komunikační a informační podpora roty chemické ochrany* [Skriptum S-2762] Brno: UO, 2006.